

յէն օգուտ քաղելով ժողովուրդս յապրտամբութիւն դրդուեն : Օտանը կը թուի ինձ այս բանը , և վերան մտածել խիստ կարեւոր է : Ուրեմն տէրութեանս խորհրդականներուն հետ խորհրդակցիմ ։

Չայն տուաւ տէրութեան պաշտօնէից և խորհրդականաց և կրօնական գլխաւոր աստիճանաւորաց , մէկ խօսքով՝ Հուլո — Տաւհի ⁽¹⁾ բոլոր անդամներուն :

Ասոնց մէջ , կ'ըսէ պատմիչը , մէկն ալ կար , որոյ ինչ պաշտօն ունենալը միտքս չգար , անունն էր Սագ — Վալ տէր , ու ինքն էր խառնածին այսինքն հայ և փորթուկէզ ծնողացմէ ծնած ⁽²⁾ ու բուն Ռիբմանացի : Ուրիշ անգամ ներ մեծ ու կարեւոր պաշտօններ յանձնուած էր իրեն , և ամեն անգամ ալ որ և է պատճառաւ մի երես պարզած չէ , բայց և այնպէս բուրովին ալ երեսէ ինկած չէր . քանի մի ծնրադրութիւններ ընելով՝ իւզի պէս ջրին երեսը կ'ենէր միշտ :

Հնդկաստանի բնիկ լեզուներէն ի զատ կը խօսէր նաեւ հայոց , անգղիացւոց , փորթուկէզներուն , մաղայեցւոց , չինաց ու բաւնի լեզուով , որ այն երկիրներուն խորհրդաւոր լեզուն է : Երիտասարդութեանը ժամանակ առուտուրներու մէջ գտնււած է ի Սալաքթա , Սինկափուր , Փուլո — Փինանկ , Պանկթուք , Վալօյի , Մարդապան , Աքիապ , Չիդգաիօնկ , Կալկադա , Մադրաս ու Գոլմպոս : Կայսերութեան պալատին մէջ եղած այն անհամար և սոսակ մի չարժող կահ կարասիները բոլոր իւր ձեռօքը ծախու առնուած են : Ունկունի նաւահանգստին տեսուչն էր

կամ մաքսապետը , որ կայսերութեան ամենէն բանուկ մէկ տեղն էր երբ 1826 ին անգղիացիք տիրեցին այն քաղքին :

Ինքը նշանաւոր ու ակնածական կերպարանք ունէր , ինչպէս շատ կը գտնուին փորթուկէզի ցեղէ եղող մարդոց վերայ ⁽¹⁾ , ու շարժմունքները ազնիւ են : Սիշտ սեւ զգեստներ կը հագնէր , և շապկին ճերմկութիւնը սեւագոյն հագուստին հետ միատեղ իւր ձիթագոյն դէմքը դուրս կը ցատքեցընէր : Կայուածքը խոր ու մանրանկատ : Իւր դէմքէն թէպէտ և անկարեկիր կ'երեւար ու միշտ մը տածող ու գրեթէ հանդարտ ճգնաղգեաց մի , սակայն իւր ներսի դին վառվռուն ու կրքոտ հոգի մի թափուէն կը կրէր :

Եթէ անգամ աշխարհ մտած է , մէկ հայուհի , մէկ փորթուկէզ եւ հինգ բիրմանուհիներ ունեցած է . ուրոնցմէ ծնած քսան զաւկրներէն մէկ քանին իրենց մայրերնուն աղգակաւ նացը քով սնած մեծցած են : Այս տեղեկութիւնները տուող անձը 1859 ին տեսած է զինքը , որ այն ժամանակ 70 տարեկան է եղեր , բայց տեսնողը զինքը 50 տարեկան կը կարծէր , այնքան առոյգ , զուարթ և իւր գործքերուն մէջ արի էր :

Ի յաջորդին :

ԱՅԳԱՅԻՆ

Ապրիլ 24 ին յաւուր տօնի Երեւման Խաչին Սրբազան Պատրիարք Հայրը եօթը սարկաւադաց քահա-

(1) Կայսերական մեծ խորհրդարանի անունն է :

(2) Վարը տուած պարագայներէն կը հասկըցուի որ հայրը հայ ու մայրը փորթուկէզ է :

(1) Գրողը եթէ հայոց աղղը ճանչնալու ըլլար , ունէր հայոց կ'ընծայէր այն բնական ձիրքերը քան թէ փորթուկէզից :

նայութեան եւ վարդապետութեան
աստիճան շնորհեց սուրբ Յակոբեանց
տաճարին մէջ ի ներկայութեան ժո-
ղովրդոց . ուր ներկայ էին նաեւ Ա-
թէնքի տէրութեան մեծապատիւ հիւ-
սպատոսը , քանի մի յոյն կարգաւորք եւ

իրենց մեծ ուսումնարանին գլխաւոր
դասատուն : Արարողութիւնը խիստ
փառաւոր էր եւ ինքը Արքազան Պատ-
րիարք Հայրն էր ժամարար : Իսկ յիշ-
եալ եօթն սարկաւազունք հետեւ-
եալներն են .

Սարկաւազ Սարտիրոս Սալղարացի ,	որ կոչեցաւ տէր Վարդան :
Պրիգոր Լեղընկացի ,	տէր Սիրտիչ :
Պօղոս Վանեցի ,	տէր Սեսրով :
Խաչատուր Կարեկացի ,	տէր Թովմա :
Պրիգոր Արապկերցի ,	տէր Թադէոս :
Խաչատուր Սալաթիացի ,	տէր Բարդողիմէոս :
Ռաֆայէլ Պօլեցի ,	տէր Սատթէոս :

— Ժառանգաւորաց Դպրոցին հա-
մար կարինէն խրկուած եւ ընդուն-
ուած աշակերտացուի վկայութեան
գիրը , զոր տուած է ըստ սովորու-
թեան Ս. Աթոռոյս յարգոյ բժիշկը ,
կը փութամք հրատարակել :

ԹԻԻ 11.

Ամենապատիւ Արքազան Հայր :

Ըստ հրամանի Ձեր բարձր Սըր-
բազնութեան եւ ըստ կանոնի Աթո-
ռոյս՝ կարնեցի Արչակ Յովասափեան
Ժառանգաւորաց Դպրոցի աշակեր-
տացու նորեկ պատանին ըստ բժշկա-
կանութեան քննելով՝ կատարեալ ա-
ռողջ վիճակի մէջ գտայ . ամենեւին
ժառանգական եւ ստացական ախտ եւ
բնական պակսութիւն մը չունենա-
լուն վկայելով կ'ստորագրեմ :

1866 Ապրիլ 17. Գ. ԱԵՏՏՍ
Ի Սորբէ Երոստալէ՛ : Ս. ՏէղեճեԱն

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՀԱՐՑԱՌՈՒՆՔ ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆՔ

Թուաբանութեան կամ համա-
բողական գիտութեան մէջ խիստ ան-

ուանի եղած է իւր դարուն նկատ-
մամբ՝ Անանիա վարդապետը Շիրա-
կացի , որ իններորդ դարուն մէջ ծաղ-
կեցաւ . եւ այս գիտութիւնս սորվե-
ցաւ ի Տրապիզոն Տիւքիկոս յոյն հռ-
չակաւոր թուադէտին քով : Անանիա
երբ զարմանալի կերպով մի յառաջա-
ցաւ համարողական ուսման մէջ ,
սկսաւ իւր ընտիր տաղանդները գե-
ղեցիկ երկասիրութիւններով ծանօ-
թացընել ազգին՝ յօրինելով Յաւագ-
երկի կոչուած աստեղագիտական գիր-
քը . Յաւագ՝ լատինացի է կոչու անունով
համառօտ ծանօթութիւն մի Աստ-
ուածաշունչ գրոց մէջ յիշուած եւ
Հրէից ժամանակ գործածուած չա-
փերուն եւ կշիռքներուն վերայ : Բաց
ի այս աշխատութիւններէն եւ վար-
դապետական ծառերէն՝ որոնց վերա-
յօք չէ մեր խօսքը , ունի ուրիշ մանր
գրուածքներ եւս համարողութեան
վերաբերեալ , Յաւագ խորհման համա-
րողութեան եւ կերպից հարցման անունով ,
որոնք անշուշտ ազգին նորահասակ
սղոց գրգիռ մի տալու համար նոյն
գիտութեան հետեւեւելու , զուարճա-
լի հարցմունքներով զանազան օրի-
նակներ մէջ կը բերէ՝ թողլով անոնց
լուծումը իւրաքանչիւր կարգացողին :
Սենք եւս սոյն նպատակաւ՝ ազգա-